

U OKVIRU PROJEKTA "RAZVOJ EKO-ZONE NP UNA I OBOGAĆIVANJE NJEGOVE TURISTIČKE PONUDE" OBUČENI PLANINSKI VODIČI I GORSKI SPASIOCI

Projekat "Razvoj eko-zone NP Una i obogaćivanje njegove turističke ponude", kojeg financira Evropska unija iz IPA sredstava, a implementiraju Općina Bihać i PLOD Centar, kroz svoje aktivnosti je pored edukacija namijenjenih pružaocima turističkih usluga s područja NP Una i lokalnoj zajednici, predvidio obuke za planinske vodiče i gorske spasioce koji će djelovati na području NP Una.

Obuka za planinske vodiče, kao budući uslužni servis NP Una, je održana u periodu od 01.06.-01.08.2011.godine, a uspješno ju je završilo 12 kandidata, od čega je 10 kandidata dobilo certifikat za planinskog vodiča "A" kategorije i 2 kandidata za planinskog vodiča "B" kategorije. Obuka je organizirana prema Pravilniku za vodiče Planinarskog saveza BiH, usklađenim sa međunarodnim standardima IFMGA i UIAA, a vodio ju je Ermin Lipović, dugogodišnji certificirani instruktor za planinske vodiče pri Planinarskom savezu FBiH.

Obuci za gorske spasioce, kao pomoćnom servisu NP Una, prethodila je aktivnost nabavke opreme neophodne za razvoj Gorske službe spašavanja. Oprema je uključivala: ruksake, skije, prsluke, rafting čamce, GPS i radio uređaje, alpinističku užad, baterije, kacige, šatore i drugu popratnu opremu. Obuka je održana u vremenskom

periodu od 14.-21.11.2011.godine, a pohađalo ju je 10 kandidata, pripadnika Gorske službe spašavanja. Obuka je vršena na širem lokalitetu Plješevice i NP Una.

Završetkom svih obuka i nabavkom neophodne opreme za GSS službu unaprijeđen je rad pomoćnih i uslužnih servisa NP Una, te na taj način stvoreni preduvjeti za sigurno i efikasno djelovanje nacionalnog parka.

U ovom broju donosimo:

U OKVIRU PROJEKTA "RAZVOJ EKO-ZONE NP UNA I OBOGAĆIVANJE NJEGOVE TURISTIČKE PONUDE" OBUČENI PLANINSKI VODIČI I GORSKI SPASIOCI	1
SLIJEDI IZRADA STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA NA PREKOGRANIČNOM PODRUČJU GORNJEG TOKA RIJEKE UNE	2
OPREMA U VRIJEDNOSTI 21. 116 EURA ZA OBOGAĆIVANJE TURISTIČKE PONUDE	4
OPREMA ZA INFORMATIVNI PULT NP UNA U MARTIN BRODU	4
NAKON IZBORA IZVOĐAČA POČINJU INFRASTRUKTURNI RADOVI U NP UNA	5
DOSTUPNA ČETIRI VELIKA I 12 MALIH GRANTOVA PRUŽAOCIMA USLUGA PANSIONSKOG SMJEŠTAJA S PODRUČJA NP UNA	6
OBJAVLJEN JAVNI POZIV ZA IZRADU I POSTAVLJANJE TURISTIČKE SIGNALIZACIJE	7
STRATEŠKO KREIRANJE TURISTIČKOG PROIZVODA NP UNA	8

SLIJEDI IZRADA STRATEGIJE RAZVOJA TURIZMA NA PREKOGRANIČNOM PODRUČJU GORNJEG TOKA RIJEKE UNE

Projekt „Una – izvor života“, financiran od strane Europske unije iz sredstava IPA programa prekogranične suradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina, ima za cilj zajednički razvoj i promociju izvora rijeke Une u Hrvatskoj, te vodopada Une i starog grada Ostrovice u BiH. Projekat promovira ovaj ekonomski prostor kao jedinstvenu turističke destinacije, kroz prekograničnu suradnju i udruživanje iskustva između svih interesnih strana u prekograničnom području gornjeg toka rijeke Une. Ukupna vrijednost projekta je 421.050,23 eura, a vrijeme trajanja je 24 mjeseca.

Projekt implementiraju Općina Bihać, PLOD Centar i Turistička zajednica USK u suradnji sa Zadarskom županijom, Općinom Gračac, Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim područjem

u Zadarskoj županiji, Razvojnom agencijom Zadarske županije – ZADRA, Turističkom zajednicom Zadarske županije i Udrugom Una.

Najvažnije aktivnosti projekta su: izrada „Strategije razvoja turizma na prekograničnom području gornjeg toka rijeke Une“, izgradnja drvene ograde na turističkoj pješačkoj stazi koja vodi do izvora Une, obnavljanje turističke infrastrukture uz slap na Uni na području Martin Broda, te starog grada Ostrovice na području Kulen Vakufa, organiziranje volonterskog kampa za čišćenje pješačkih i biciklističkih staza uz rijeku Unu, izrada turističke brošure o novostvorenom zajedničkom turističkom proizvodu, studijski izlet na obje lokacije za regionalne interesne strane u turizmu, organizacija tri tipa edukativnih radionica na području obje države:

Projekt implementiraju:
Project implemented by:

Općina Bihać
Bihac Municipality

Centar za promociju lokalnog razvoja
Center for promotion of local development

Projekt financira Evropska unija
This project is funded by the EU

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Općine Bihać i PLOD Centra i ni u kom slučaju ne predstavlja stavovišta Evropske unije./This publication has been produced with the assistance of the European Union. The contents of this publication is the sole responsibility of Bihac Municipality and PLOD Centre and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

„Aspekti, važnost i provedba ekoloških načela u turizmu”, „Kako razviti ponudu ruralnog turizma”, te „Uvjeti za život i rad u Nacionalnom parku Una/zaštićenim područjima prirode“.

Do sada su u sklopu projekta izvršene pripremne radnje za infrastrukturne radove koji se odnose na obnovu sjeverne kule na Ostrovici, te prilaznih mostova i vidikovca na slapu u Martin Brodu, a kreirani su i promotivni materijali projekta (olovke, blokovi, USB, fascikle, promotivni leci). Također je održana radionica „Aspekti, važnost i provedba ekoloških načela u turizmu“, namijenjena predstavnicima institucija, ekoloških udruženja, te poduzećima koja se bave turističkim djelatnostima na području NP Una i zaštićenog područja Zadarske županije. Na radionici su prezentirani osnovni principi ekološkog, ruralnog i održivog turizma kako bi se ciljnoj skupini približile komparativne prednosti regije i razvoja turizma u ovom području, a kreiran je i turistički proizvod baziran na sadržajima ovog područja.

U toku je izrada tabli i turističke informativne signalizacije za područje Nacionalnog parka Una, te izgradnja drvene ograde na turističkoj pješačkoj stazi koja vodi do izvora Une, a uskoro slijedi izrada zajedničkog strateškog dokumenta za razvoj prekograničnog turizma pod nazivom „Strategija razvoja turizma na prekograničnom području gornjeg toka rijeke Une“, koji će predstavljati strateški okvir za poboljšanje ekonomske situacije u graničnom području.

Implementacijom projekta „Una-izvor života“ očekuje se poboljšanje prekogranične turističke politike i upravljanja kroz povećanu suradnju i koordinaciju aktivnosti s obje strane granice, izgradnja i poboljšanje turističke infrastrukture na definiranim lokacijama koje je neophodno za razvoj zajedničkog turističkog proizvoda, jačanje ljudskih kapaciteta sektora turizma u prekograničnoj regiji i povećanje svijesti o uvjetima života i rada u ili u blizini zaštićenih prirodnih vrijednosti, te povećanje nivoa javne svijesti o novorazvijenom zajedničkom turističkom proizvodu „Una – izvor života“.

Projekt implementiraju:
Project implemented by:

Općina Bihać
Bihac Municipality

Centar za promociju lokalnog razvoja
Center for promotion of local development

Projekt financira Evropska unija
This project is funded by the EU

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Općine Bihać i PLOD Centra i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Evropske unije./This publication has been produced with the assistance of the European Union. The contents of this publication is the sole responsibility of Bihac Municipality and PLOD Centre and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

OPREMA ZA INFORMATIVNI PULT NP UNA U MARTIN BRODU

U okviru projekta „Razvoj eko-zone Nacionalni park Una i obogaćivanje njegove turističke ponude“ kojeg finansira Evropska unija iz IPA sredstava, a implementiraju Općina Bihać i PLOD Centar, obezbijedena je oprema za turistički informativni pult koji će biti smješten u Martin Brodu.

Riječ je o uredskoj opremi vrijednoj 1.185 eura koja uključuje: kompjuter, printer, telefon/fax, kancelarijski ormar, sto i četiri stolice. Oprema je stavljena na raspolaganje Javnom poduzeću Nacionalni park Una i nalazi se u info pultu u Bihaću, a biće prebačena u info pult u Martin Brod u momentu njegovog uspostavljanja.

Turistički informativni pult će se nalaziti na ulazu u Martin Brod i predstavlja prvi od nekoliko ovakvih objekata koji će biti uspostavljeni u NP Una. Info pult će služiti za pružanje informacija o NP Una i njegovim sadržajima, distribuciju promotivnih materijala, prodaju karata za ulaz u NP i prodaju suvenira.

Projekat „Razvoj eko-zone Nacionalni park Una i obogaćivanje njegove turističke ponude“ će u sklopu svojih aktivnosti kreirati pravilnik o načinu poslovanja info pulta, te organizirati trodnevnu obuku za radnika u info pultu na istu temu.

Projekt implementiraju:
Project implemented by:

Općina Bihać
Bihac Municipality

Centar za promociju lokalnog razvoja
Center for promotion of local development

OPREMA U VRIJEDNOSTI 21.116 EURA ZA OBOGAĆIVANJE TURISTIČKE PONUDE

Dana 09. marta 2012. godine, u okviru projekta „Razvoj eko-zone Nacionalni park Una i obogaćivanje njegove turističke ponude“ kojeg finansira Evropska unija iz IPA sredstava, a implementiraju Općina Bihać i PLOD Centar, Javnom preduzeću NP Una je uručena vrijedna oprema u iznosu od 21.116 eura, u svrhu razvoja uslužnih servisa Javnog preduzeća NP Una. Oprema se sastoji od 5 rafting čamaca i 25 sportskih bicikala sa pratećom opremom (vesla i kacige za rafting čamce, kacige za bicikla).

Vrijednu donaciju je predao načelnik općine Bihać, Albin Muslić uručivši je direktoru Javnog preduzeća NP „Una“, Amarildu Muliću, u prisustvu predstavnika Javnog preduzeća Nacionalni park „Una“, Općine Bihać, PLOD Centra, te ostalih predstavnika općinskih institucija koje djeluju na području NP Una.

Ukupna vrijednost ovog projekta je 412.175 eura. Projektom se jačaju kapaciteti Nacionalnog parka Una kroz izgradnju osnovne turističke infrastrukture, kreiranje marketinškog plana NP Una, osnaživanje smještajnih i uslužnih kapaciteta turističkih djelatnika, kao i formiranje, te adekvatno promoviranje turističkog proizvoda NP Una. Uzimajući u obzir bogate prirodne resurse i kulturno-historijsku baštinu, povoljan geostrateški položaj grada Bihaća i njegovu blizinu Italiji, Sloveniji, Austriji i Hrvatskoj kao povezanost sa hrvatskim nacionalnim parkovima Plitvička Jezera, Krka i Paklenica, Općina Bihać i PLOD Centar vide Nacionalni park Una kao pokretača i generatora razvoja

Projekt financira Evropska unija
This project is funded by the EU

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Općine Bihać i PLOD Centra i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Evropske unije./This publication has been produced with the assistance of the European Union. The contents of this publication is the sole responsibility of Bihac Municipality and PLOD Centre and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

ne samo na području općine Bihać i Unsko-sanskog kantona nego na čitavom području sjeverozapadne Bosne i Hercegovine.

Imajući to u vidu, ovaj projekat i podrška EU su od iznimne važnosti za razvoj cijele regije. Kreiranjem turističkog proizvoda Nacionalnog parka Una i promocijom turističkih destinacija, Općina Bihać i PLOD Centar će kroz ovaj projekat značajno doprinijeti razvoju turizma u Bosni i Hercegovini, izgradnji imidža zemlje kao eko-avanturističke destinacije, te unaprijediti prekograničnu saradnju s nacionalnim parkovima u Hrvatskoj i šire.

NAKON IZBORA IZVOĐAČA POČINJU INFRASTRUKTURNI RADOVI U NP UNA

Projekat "Razvoj eko-zone NP Una i obogaćivanje njegove turističke ponude", ukupne vrijednosti 437.175 eura, kojeg financira Evropska unija iz IPA sredstava, a implementiraju Općina Bihać i PLOD Centar, obuhvata veći broj aktivnosti od kojih kao najvažnije izdvajamo: edukacije/obuke svih ključnih aktera u NP Una, razvoj turizma baziranog na zajednici, poboljšanje uvjeta pružanja usluga pansionskog smještaja, kreiranje i razvoj turističkog proizvoda NP Una, promociju turističkih destinacija, te infrastrukturne radove kao najzahtjevniji dio ovog projekta.

Trenutno je u toku odabir izvođača za infrastrukturne radove u NP Una, koji se vrši prema natjecateljsko-pregovaračkim procedurama Evropske unije. Ove procedure podrazumijevaju odabir nekoliko izvođača bez objave javnog natječaja, koji preuzmu obrasce i dostave projektnu dokumentaciju na tačno definiran datum, a nakon toga slijedi otvaranje ponuda i odabir najpovoljnijeg ponuđača.

Nakon potpisivanja ugovora s odabranim ponuđačem, uslijediće izvođenje radova, koje podrazumijeva: uređenje sedam planinarskih staza ukupne dužine 29 km, uređenje sedam planinarsko biciklističkih staza s ukupno 152 km, Izgradnju 24 osmatračnice i dva vidikovca, uređenje piknik zone na Štrbačkom Buku i u Martin Brodu, izgradnju tri kompostna toaleta, rekonstrukciju krova na planinarskom domu na Plješevici i opremanje dva planinarska doma.

Implementacija aktivnosti predviđenih projektom "Razvoj eko-zone NP Una i obogaćivanje

Projekt implementiraju:
Project implemented by:

Općina Bihać
Bihac Municipality

Centar za promociju lokalnog razvoja
Center for promotion of local development

Projekt financira Evropska unija
This project is funded by the EU

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Općine Bihać i PLOD Centra i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Evropske unije./This publication has been produced with the assistance of the European Union. The contents of this publication is the sole responsibility of Bihac Municipality and PLOD Centre and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

njegove turističke ponude” će poslužiti kao platforma za realizaciju svih budućih aktivnosti u Nacionalnom parku Una. Općina Bihać i PLOD Centar u suradnji sa JP NP Una će kroz

implementaciju ovog projekta stvoriti preduvjete za nesmetan i uspješan rad i održivost Nacionalnog parka Una i svih njegovih stanovnika.

DOSTUPNA ČETIRI VELIKA I 12 MALIH GRANTOVA PRUŽAOCIMA USLUGA PANSIONSKOG SMJEŠTAJA S PODRUČJA NP UNA

U februaru ove godine, Općina Bihać i PLOD Centar su u sklopu projekta “Razvoj eko-zone NP Una i obogaćivanje njegove turističke ponude”, financiranim iz IPA sredstava Evropske unije, čija je vrijednost 437.175 eura, objavili Javni poziv za prijavu za dodjelu grantova u svrhu unaprijeđenja smještajnih kapaciteta na području NP Una i u neposrednom okruženju mjesnih zajednica Kulen Vakuf i Martin Brod.

Grantovi su namjenjeni svim pružateljima usluga turističkog smještaja sa područja NP Una i njegovog neposrednog okruženja, odnosno pojedincima i subjektima koji doprinose svojim djelovanjem razvoju lokalnog turizma i njegovoj

promociji. Odabir korisnika granta vršiće se na osnovu prijave, dokaza o ispunjavanju uvjeta poziva, te poslovnog plana kojeg će svaki od aplikanata razviti na osnovu priloženog obrasca. Komisija za odabir korisnika će na osnovu procjene dostavljenog poslovnog plana, te terenske posjete s ciljem utvrđivanja stvarnog stanja, odabrati korisnike grantova.

Sredstva će se dodjeljivati kroz nabavku opreme ili radova ovisno o identificiranim potrebama u prijavi. Putem ovog javnog poziva dostupna su četiri velika granta u protuvrijednosti do 3.500 €, te 12 malih grantova – svaki u novčanoj protuvrijednosti do 1.750 €.

Projekt implementiraju:
Project implemented by:

Općina Bihać
Bihac Municipality

CENTRE FOR PROMOTION OF LOCAL DEVELOPMENT
CENTAR ZA PROMOCIJU LOKALNOG RAZVOJA

Centar za promociju lokalnog razvoja
Center for promotion of local development

Projekt financira Evropska unija
This project is funded by the EU

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Općine Bihać i PLOD Centra i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Evropske unije./This publication has been produced with the assistance of the European Union. The contents of this publication is the sole responsibility of Bihac Municipality and PLOD Centre and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

Bitno je naglasiti da potencijalni korisnici grantova mogu biti isključivo subjekti koji su prisustvovali na najmanje 70% edukacija koje su Općina Bihać i PLOD Centar organizirali u okviru provođenja aktivnosti projekta "Razvoj eko zone NP Una i obogaćivanje njegove turističke ponude", pa je javni poziv objavljen nakon završetka svih edukacija predviđenih ovim projektom.

Na ovaj način, potencijalnim korisnicima grant sredstava se nastojala razviti svijest o važnosti turizma, privrednim, društvenim i drugim učincima turizma, te o potrebi i važnosti očuvanja svih elemenata turističkog proizvoda određenog područja, a u svrhu očuvanja socio-kulturnog identiteta lokalne zajednice, zaštite okoliša i prirode, te održivog razvoja područja NP Una. Edukacije su obuhvatile sljedeće teme: pravni okviri pansionskog poslovanja unutar zone nacionalnog parka, gostoprimstvo, komunikacija s gostima i potencijalnim klijentima, kulturološki turizam i baština, biološka raznolikost, na koji način predstaviti i promovirati biološku raznolikost regije kao integralnu komponentu turističke ponude, ekološki odgovorno upravljanje turizmom, poslovni savjeti o vođenju pansiona i objekata u ruralnom turizmu, -regionalno povezivanje s ciljem stvaranja i promicanja pansionskog poslovanja i ruralnog turizma, primjeri najbolje prakse iz regiona, poslovno planiranje i razvoj individualnih poslovnih planova, -individualno savjetovanje za potencijalne pružatelje turističkih usluga.

OBJAVLJEN JAVNI POZIV ZA IZRADU I POSTAVLJANJE TURISTIČKE SIGNALIZACIJE

Dana 26. marta 2012.godine, Općina Bihać i PLOD Centar su objavili Javni poziv za izradu i postavljanje turističke signalizacije na području Nacionalnog parka Una. Ova aktivnost se implementira u okviru projekta "Razvoj eko-zone NP Una i obogaćivanje njegove turističke ponude", kojeg financira Evropska unija iz IPA sredstava. Javni poziv je objavljen nakon što je izrađena studija za turističku signalizaciju.

Riječ je o izradi i postavljanju četiri velike table dobrodošlice i 50 malih znakova turističke

signalizacije. Planirano je postavljanje četiri velike table dobrodošlice na lokacijama : Izačić, Kostela, Gorjevac i Užljebić. Mali znakovi turističke signalizacije bit će postavljeni na lokacijama: Martin Brod (manastir Rmanj, kanjon Unca, Crno vrelo i slapovi u Martin Brodu), Kulen Vakuf (stari grad Ostrovica, stari grad Havalala, izvor rijeke Ostrovice i Štrbački buk), Stari grad Orašac, Piknik prostor na lokalitetu Martin Brod, Planinarske staze (Gorjevac, Ljutoč, Štrbački buk, Orašac, Mlinovi, Zirin slap, Crno vrelo, Kulen Vakuf, Čojluk, Ostrovica, Havalala),

Projekt implementiraju:
Project implemented by:

Općina Bihać
Bihac Municipality

Centar za promociju lokalnog razvoja
Center for promotion of local development

Projekt financira Evropska unija
This project is funded by the EU

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Općine Bihać i PLOD Centra i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Evropske unije./This publication has been produced with the assistance of the European Union. The contents of this publication is the sole responsibility of Bihac Municipality and PLOD Centre and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.

Planinarsko-biciklističke staze (Štrbački buk, Martin Brod, Kulen Vakuf), Vidikovci (Martin Brod, Doljani)

Ukupna vrijednost radova je 18.091 KM, a natječaj traje do 26.04.2012.godine, nakon čega će uslijediti odabir najpovoljnije ponude i potpisivanje ugovora sa izvođačem. Radovi će otpočeti danom potpisivanja ugovora.

STRATEŠKO KREIRANJE TURISTIČKOG PROIZVODA NP UNA

U sklopu projekta "Razvoj eko-zone NP Una i obogaćivanje njegove turističke ponude", kojeg financira Evropska unija iz sredstava IPA programa, a implementiraju Općina Bihać i PLOD Centar započeta je aktivnost koja se odnosi na kreiranje i razvoj turističkog proizvoda Nacionalnog parka Una.

U ovaj proces će biti uključeni svi predstavnici ciljne grupe projekta: Turistička zajednica USK, Općina Bihać, JP NP Una, Federalno ministarstvo okoliša i turizma, te njegovi krajnji korisnici, pružatelji turističkih usluga na području NP Una i u okruženju.

Prvi korak je istraživanje tržišta, koje obuhvata identifikaciju izvora informacija, istraživanje tržišnih

potencijala za izradu i prezentaciju turističke ponude, te izbor ciljnih grupa i predlaganje relevantnih strategija pozicioniranja na tržištu. Nakon toga slijedi kreiranje programa posjete i identifikacija turističkih ruta, što podrazumijeva identifikaciju elemenata zajedničkog turističkog proizvoda i kreiranje turističke ponude. Finalni korak je izrada marketing plana i usvajanje istog.

Razvoj turističkog proizvoda NP Una, kreiran marketing plan, te adekvatno promovirane turističke destinacije nacionalnog parka će značajno doprinijeti razvoju turizma na ovom području i izgradnji imidža Nacionalnog parka Una i cijele BiH, kao i uspostavljanju suradnje sa nacionalnim parkovima u okruženju i privlačenju velikog broja turista na ovo područje.

KONTAKT:

Centar za promociju lokalnog razvoja - PLOD Centar,
Ul. Muhsina Rizvića br.11, 77 000 Bihać, Bosna i
Hercegovina, Tel./Fax. +387 37 220 690
E-mail: plod@plod.ba
www.plod.ba

CONTACT:

Center for promotion of local development - PLOD Center,
Muhsina Rizvica br.11, 77 000 Bihac, Bosna &
Hercegovina, Tel./Fax. +387 37 220 690
E-mail: plod@plod.ba
www.plod.ba

Projekt financira Evropska unija
This project is funded by the EU

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Općine Bihać i PLOD Centra i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Evropske unije./This publication has been produced with the assistance of the European Union. The contents of this publication is the sole responsibility of Bihac Municipality and PLOD Centre and can in no way be taken to reflect the views of the European Union.